

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Sídelní strukturu Jihomoravského kraje tvoří 50 měst, 40 městysů, 583 obcí a 1 vojenský újezd. Správní rozdělení 673 obcí tvoří 7 okresů, resp. 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
- K 31. 12. 2021 v kraji žilo celkem 1 184 568 obyvatel, za rok se počet obyvatel zvýšil o 3 352 osob, nejvíce obyvatel přibýlo v okrese Brno-venkov, pokles počtu obyvatel byl zaznamenán jen v okrese Hodonín.
- V letech 2007 až 2019, tedy 13 let, se na celkovém přírůstku obyvatel v kraji kladně podílel přirozený přírůstek. V letech 2020 a 2021 však vlivem epidemiologické situace počet zemřelých výrazně převýšil počet živě narozených a zvýšení počtu obyvatel kraje zajistil jen migrační přírůstek. Nárůst počtu obyvatel stěhováním v kraji trvá nepřetržitě od roku 2003.
- Téměř třetina obyvatel kraje žila v krajském městě (32,0 %), podíl městského obyvatelstva tvořil 61,4 % z obyvatel kraje; v nejmenších obcích žilo pouze 1,1 % obyvatel kraje.
- Počet cizinců v roce 2021 dosáhl prozatímního maxima, a to 64,1 tis. osob (meziroční nárůst o 5,5 tis.), podíl na obyvatelstvu kraje vzrostl o 0,5 bodu na 5,4 %; podle státní příslušnosti bylo nejvíce osob z Ukrajiny (17,6 tis.).
- V roce 2021 bylo v kraji uzavřeno 5 348 sňatků, což bylo jen o 76 více než v roce 2020, ale o 816 méně ve srovnání s rokem 2019. Pokles počtu sňatků oproti roku 2019 byl také důsledkem pandemie a následných omezujících opatření. Rozvedeno bylo 2 392 manželství (63,6 % manželství s nezletilými dětmi), počet rozvodů se meziročně o 126 případů zvýšil, míra rozvodovosti byla mezi kraji stejně jako míra sňatečnosti 5. nejvyšší.
- V roce 2021 se v kraji živě narodilo 13 085 dětí (hranici 13 tisíc živě narozených byl překonána i v letech 2016 až 2019), proti roku 2020 to bylo o 226 dětí více, hrubá míra porodnosti byla mezi kraji 2. nejvyšší. Podíl narozených mimo manželství dosáhl 43,4 % a byl 3. nejnižší mezi kraji. U 858 dětí narozených mimo manželství nebyl uveden otec (meziročně o 49 dětí méně).
- Na počtu zemřelých se v letech 2020 a 2021 ve všech krajích ČR projevil výrazný dopad pandemické situace. V Jihomoravském kraji v roce 2021 zemřelo 15 246 osob, což bylo meziročně o 1 231 více a proti roku 2019 dokonce více o 3 056 zemřelých. Míra úmrtnosti ale byla mezi kraji 4. nejnižší a pod republikovým průměrem.
- Na konci roku 2021 bylo 16,4 % obyvatel kraje ve věku do 14 let a 20,6 % obyvatel ve věku 65 a více let. Podíl obyvatel v seniorském věku se každoročně zvyšuje, od roku 2009 roste i podíl dětské složky.
- Údaje o naději dožití (střední délce života) udávají, že muž narozený v kraji v roce 2021 se pravděpodobně dožije věku 75,27 let (mezi kraji 4. nejvyšší věk) a žena 81,59 let (3. nejvyšší mezi kraji). Nárůst úmrtnosti v důsledku pandemie se projevil snížením očekávaných hodnot střední délky života. Naděje dožití mužů narozených v kraji v roce 2021 je proti roku 2019 o 1,32 roku nižší a u žen činí rozdíl 1,23 roku.

Sociální vývoj

- Pracovní sílu v Jihomoravském kraji v roce 2021 tvořilo 594,7 tis. osob (579,6 tis. zaměstnaných a 15,1 tis. nezaměstnaných), meziročně se objem pracovní síly snížil o 1,7 tis. osob (počet zaměstnaných klesl o 3,1 tis. osob a počet nezaměstnaných se zvýšil o 1,4 tis. osob).
- Míra ekonomické aktivity (EA) podle výsledků VŠPS činila 59,4 % a meziročně poklesla o 0,2 bodu. Nejvyšší míra EA byla v kraji vykázána v roce 2016, a to 60,4 %. Míra EA mužů v roce 2021 proti roku 2020 vzrostla o 0,2 procentního bodu na 68,2 %. Nejvyšší míra EA mužů v uplynulých 10 letech byla

zjištěna v roce 2016, a to 69,1 %. U žen tento ukazatel meziročně poklesl o 0,5 bodu na 51,1 %, nejvyšší hodnota v posledním období byla zaznamenána v roce 2017, a to 52,7 %.

- Vzdělanost zaměstnaných se zvyšuje, podíl vysokoškoláků mezi zaměstnanými dosáhl 30,2 %, za 10 let vzrostl o 5,4 bodu a mezi kraji byl 2. nejvyšší.
- Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR bylo ke konci roku 2021 na úřadech práce v kraji evidováno 33 023 uchazečů o zaměstnání. Proti konci roku 2020 se počet nezaměstnaných snížil o 3 860. V členění podle věku bylo mezi nezaměstnanými nejvíce osob ve věku 55 až 59 let. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (1,63 %) byl mezi kraji 4. nejvyšší.
- Úřady práce v Jihomoravském kraji nabízely ke konci prosince 2021 celkem 33 075 pracovních míst, což bylo o 3 807 míst více než na konci předchozího roku. Počet pracovních míst se sice zvýšil, současně však klesl počet uchazečů o zaměstnání, což vyústilo ve snížení počtu uchazečů připadajících na 1 pracovní místo. Ke konci roku 2020 připadlo na 1 místo 1,3 uchazečů, ke konci roku 2021 to bylo 1,0 uchazečů (6. nejvyšší počet mezi kraji).
- Hodnota čistého disponibilního důchodu domácností dosáhla v roce 2020 v Jihomoravském kraji 331,4 mld. Kč běžných cen, což v přepočtu na jednoho obyvatele představovalo částku 277,5 tis. Kč (4. nejvyšší hodnota mezi kraji).
- Podle výsledků šetření životních podmínek domácností průměrný čistý roční příjem domácnosti v Jihomoravském kraji meziročně vzrostl z 213,7 tis. Kč na osobu v roce 2019 na 217,8 tis. Kč v roce 2020 (průměrný čistý měsíční příjem na osobu se zvýšil z 17 806 Kč na 18 148 Kč). Podíl osob či domácností, které trpí určitým materiálním nedostatkem, tzn. že si nemohou dovolit některé věci, služby či požitky, meziročně v kraji poklesl, u některých dotazovaných oblastí až na nejmenší hodnoty posledních let.
- Výsledky strukturálního šetření o mzdách ukázaly, že průměrná hrubá měsíční mzda v kraji činila 37 256 Kč, proti předchozímu roku vzrostla o 1 855 Kč a byla mezi kraji 3. nejvyšší. Medián mezd, což je mzda uprostřed mzdového rozdělení, dosáhl částky 35 118 Kč a byl mezi kraji 4. nejvyšší.
- Úplné náklady práce v roce 2020 v kraji dosáhly částky 570 701 Kč, resp. 47 558 Kč měsíčně. Náklady na pracovní sílu byly mezi kraji 4. nejvyšší.
- Ve školním roce 2021/2022 dosáhl počet žáků základních škol desetiletého maxima, meziročně se mírně zvýšil i počet studentů středních a vysokých škol.
- V roce 2021 bylo v kraji evidováno 514,7 tis. nemocensky pojištěných osob a v pracovní neschopnosti strávily celkem 10,26 mil. dnů. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti se zvýšilo na 5,463 %, přes každoroční nárůst je krajská hodnota procenta v porovnání s ostatními kraji 2. nejvyšší.
- V roce 2021 byla v Jihomoravském kraji v nemocenských dávkách vyplacena částka 5,65 mld. Kč, což bylo o 1,41 mld. Kč, tj. o 33,2 % více než v „předcovidovém“ roce 2019. Meziročně však došlo ke snížení o 0,38 mld. Kč, tj. o 6,3 %.
- V domovech pro seniory, v domovech se zvláštním režimem a v domovech pro osoby se zdravotním postižením bylo na konci roku 2021 k dispozici 6 936 míst. Proti roku 2012 se kapacita zvýšila o 518 míst. Nadále zůstávají tisíce neuspokojených žádostí. Mezikrajské srovnání v roce 2020 Jihomoravskému kraji přineslo nelichotivé prvenství v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova se zvláštním režimem, resp. 6. místo v pořadí v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova pro seniory.
- Průměrný starobní důchod (bez souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem) v kraji na konci roku 2021 činil 15 280 Kč, pobíralo ho 198,7 tis. osob (meziročně o 2 072 osob méně).

- V roce 2021 bylo registrováno 15 544 trestných činů, meziročně počet trestných činů poklesl o 1 441, tj. o 8,5 %. Polovinu registrovaných trestných činů spáchaly opakovaně trestané osoby.
- Na silnicích Jihomoravského kraje došlo v roce 2021 k 6 364 dopravním nehodám (o 675 méně než v roce 2020), o život při nich přišlo 42 osob (o 9 méně), 193 osob bylo těžce (o 8 méně) a 2 333 osob lehce zraněno (stejně jako v předchozím roce); hmotná škoda dosáhla částky téměř 420 mil. Kč (o 7,5 mil. Kč méně).
- V roce 2020 bylo na území Jihomoravského kraje likvidováno 1 498 požárů, bylo při nich zraněno 107 osob a 8 osob při nich přišlo o život. Příímá škoda způsobená požáry dosáhla částky 176 mil. Kč, zásahem však byly uchráněné hodnoty ve výši 872 mil. Kč.

Ekonomický vývoj

- Objem regionálního hrubého hospodářského produktu (HDP) se v roce 2020 snížil o 4,0 % (vyjádřeno ve srovnatelných cenách); pokles regionálního HDP byl zaznamenán ve všech krajích, krajský propad ale byl 3. nejnižší.
- Ve skladbě hrubé přidané hodnoty (HPH) podle sektorů z dlouhodobého hlediska dochází ke zvyšování podílu sektoru služeb na úkor snižování podílu zemědělství a průmyslu.
- Saldo hospodaření místních rozpočtů v posledních 10 letech skončilo v „mínusu“ jen v roce 2018 a 2020. Příjmy místních rozpočtů v roce 2021 dosáhly 74,7 mld. Kč a výdaje 71,1 mld. Kč. Příjmy meziročně vzrostly o 4,6 mld. Kč, výdaje se snížily o 333 mil. Kč.
- Jihomoravský kraj si udržuje významné postavení v oblasti výzkumu a vývoje. Vynaložená částka v roce 2020 dosáhla 20,4 mld. Kč, meziročně vzrostla o 1,6 mld. Kč. Po Praze byla 2. nejvyšší a činila téměř 18 % republikového celku. Polovina celkových výdajů na výzkum a vývoj je financována z podnikatelských zdrojů, zároveň do podnikatelského sektoru směřuje 56 % těchto výdajů.
- V registru ekonomických subjektů v kraji bylo 237,9 tis. fyzických osob (z toho 216,7 tis. živnostníků) a 94,3 tis. právnických osob. Meziročně se počet živnostníků zvýšil o 3,3 tis.
- Výsledky sklizně zemědělských plodin v roce 2020 byly ve srovnání s rokem předešlým příznivější. V kraji bylo sklizeno 1,31 mil. tun obilovin, což bylo meziročně 2,7 % více. Vyšší úroda byla dílem nárůstu hektarového výnosu o 5,1 % na 6,86 t/ha, když sklizňové plochy 191,6 tis. hektarů byly o 2,3 % nižší.
- V živočišné výrobě zvýšení stavu skotu doprovázel růst produkce jatečného skotu i růst produkce mléka. Zvýšení stavů prasat se promítlo ve zvýšení produkce jatečných prasat. Pokles stavu drůbeže se projevil poklesem snášky vajec, u produkce jatečné drůbeže byl zaznamenán mírný nárůst.
- V roce 2020 bylo v kraji vytěženo rekordní množství dřeva, objem 3,80 mil. m³ dřeva bez kůry byl např. proti roku 2015 více než trojnásobný. V roce 2021 těžba meziročně poklesla téměř o třetinu na 2 551,7 tis. m³. Kvůli hmyzové kalamitě bylo v kraji zpracováno 1,43 mil. m³ dřeva, v roce 2020 to bylo 2,79 mil. m³.
- Tržby průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci v kraji proti roku 2020 vzrostly o 13,9 % na 254,5 mld. Kč. K nárůstu tržeb došlo po předchozím dvouletém poklesu. Pracovalo zde 69,8 tis. zaměstnanců (meziročně o 3,3 % více).
- Základní stavební výroba ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci vzrostla o 7,1 % a dosáhla hodnoty 23,2 mld. Kč. V těchto podnicích pracovalo 9,3 tis. zaměstnanců (zvýšení o 2,1 %).
- Počet vydaných stavebních povolení v Jihomoravském kraji v letech 2019 až 2021 překročil hranici 9 tisíc (9 853 povolení v roce 2021). Právě v roce 2018 bylo vydáno pouze 8 649 stavebních povolení, což byl nejnižší počet v novodobé historii kraje.

- V roce 2021 bylo v kraji dokončeno 4 789 bytů (o 338 bytů více než v roce 2020). Tento počet byl 3. nejvyšší mezi kraji a tvořil 13,8 % celku ČR.
- Oblast cestovního ruchu a návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení byla v letech 2020 a 2021 výrazně ovlivněna dopady epidemiologické situace a s ní souvisejících omezujících opatření. V ubytovacích zařízeních na území Jihomoravského kraje se v roce 2021 ubytovalo 1,3 mil. hostů, z tohoto počtu bylo 221 tisíc hostů ze zahraničí. Proti roku 2020 byl počet hostů sice o 161,1 tis. vyšší, ovšem proti „předcovidovému“ roku 2019 byl celkový počet hostů o 805,4 tis. osob nižší.

Životní prostředí

- V kraji bylo na konci roku 2021 celkem 422,0 tis. ha zemědělské půdy, z toho 347,4 tis. ha byla půda orná. Výměra orné půdy se proti roku 2012 v kraji snížila o 5,7 tis. ha. Stupeň zornění (podíl orné půdy ze zemědělské) činil 82,3 % a byl mezi kraji nejvyšší.
- Plocha ekologicky stabilních prvků (sady, zahrady, vinice a trvalé travní porosty, z nezemědělské půdy lesní pozemky a vodní plochy) se příliš nezměnila – v roce 2012 tyto prvky v součtu tvořily plochu 290,3 tis. ha a v roce 2021 v součtu 292,0 tis. ha.
- V hospodářském roce 2020/2021 bylo v zemědělství v kraji spotřebováno 42,0 tis. tun průmyslových hnojiv, což v přepočtu představovalo 134,8 kg na hektar obhospodařované půdy. V porovnání s rokem 2012 byla přepočtená hodnota spotřeby hnojiv o 5,3 % vyšší.
- K životnímu prostředí šetrnou alternativou je ekologické zemědělství, které je založeno na hospodaření bez používání chemických přípravků. Geografické podmínky v kraji jsou ale vhodné především pro konvenční zemědělství, ekologicky obhospodařovaná půda o výměře 24,3 tis. ha tak v kraji tvoří jen 5,8 % z výměry zemědělské půdy.
- V kraji bylo v roce 2021 vyrobeno 55,2 mil. m³ fakturované pitné vody (meziročně o 0,9 % více), v tomto množství bylo 39,6 mil. m³ vody fakturováno domácnostem (meziročně o 1,6 % více). Specifická spotřeba vody na osobu a den dosáhla 94,2 l, meziročně vzrostla o 1,0 litru a mezi kraji byla 3. nejvyšší.
- Vodné činilo 41,60 Kč (zvýšení o 2,20 Kč), stočné dosáhlo 39,60 Kč (zvýšení o 1,10 Kč).
- Objem komunálního odpadu vyprodukovaného v kraji se zvýšil. Zatímco v roce 2017 bylo v kraji vyvezeno 519,0 tis. tun komunálního odpadu, v roce 2020 to bylo již 553,3 tis. tun (o 34,2 tis. tun, tj. o 6,6 % více). V roce 2017 na obyvatele v kraji připadla produkce 440 kg komunálního odpadu, v roce 2021 to bylo již 463 kg.
- Na území Jihomoravského kraje bylo na ochranu životního prostředí v roce 2021 investováno 2,75 mld. Kč. Tato částka byla meziročně o 5,8 mil. Kč vyšší. Nejvyšší objem prostředků na ochranu životního prostředí v kraji byl vynaložen v roce 2015, a to 6,20 mld. Kč.

